

FOLKETINGET

Europaudvalget

Referat af 7. europaudvalgsmøde

Dato: torsdag den 19. november 2020

Tidspunkt: kl. 13.00

Sted: vær. 2-133

Til stede: Eva Kjer Hansen (V), formand, Jens Joel (S), Jens Rohde (RV), Anne Valentina Berthelsen (SF), Søren Søndergaard (EL), Jan E. Jørgensen (V), Kim Valentin (V), Ulla Tørnæs (V), Alex Ahrendtsen (DF), Morten Messerschmidt (DF) og Katarina Ammitzbøll (KF).

Desuden deltog: Minister for udviklingssamarbejde Rasmus Prehn, forsvarsminister Trine Bramsen, beskæftigelsesminister Peter Hummelgaard, uddannelses- og forskningsminister Ane Halsboe-Jørgensen og kulturminister Joy Mogensen.

Punkt 1. Uformel videokonference for EU's udviklingsministre den 23. november 2020 EUU alm. del (20) – bilag 76 (kommenteret dagsorden)

Udviklingsministeren forelagde alle punkter til udvalgets orientering.

1. Gældsholdbarhed /gældslettelse

– *Politisk drøftelse*

Videokonference 23/11-20 – udenrigsanliggender – bilag 1 (samlenotat side 2)

Udviklingsministeren: Jeg forventer en drøftelse af, hvordan EU bedst hjælper de fattigste lande med uholdbare gældsbyrder. Gældssituationen i en række udviklingslande er meget bekymrende. Over halvdelen af de fattigste lande er allerede i gældsvanskeligheder eller hurtigt på vej til at komme det. Med covid-19-krisen er udfordringerne kun blevet større. Krisen har gjort, at mange lande står over for et akut behov for likviditet til at dække udgifter til bl.a. sundhed og sociale sikkerhedsnet.

I første omgang har EU-landene sammen med G20 og Parisklubben taget initiativ til at sætte bilaterale gældsbetalinger på pause i 2020. Det er i oktober besluttet, at pausen forlænges til at gælde også i 2021. Parisklubben er en gruppe af de største kreditorlande, der forhandler løsninger på gældsudfordringer. Men initiativet løser ikke de underliggende udfordringer for fattige lande med uholdbare gældsbyrder. Derfor har Parisklubben og G20 også forhandlet om en fælles ramme for fremtidens gældslettelse. Det bærende princip er, at gældsudfordringerne skal løses med udgangspunkt i de enkelte landes situationer, og at det sker i tæt koordinatión med både kreditorlandene, Verdensbanken og Den Internationale Valutafond.

Regeringen støtter det brede samarbejde om gæld i udviklingslandene. EU-landene har i lang tid koordineret tæt i Parisklubben. Det er ikke nyt, men samarbejde med G20 om gældssager er et historisk skridt, fordi vi her har mulighed for at inddrage nye og betydningsfulde kreditorer, som f.eks. Kina, Indien og Saudi-Arabien.

På videokonferencen vil jeg fremhæve to ting. Først vil jeg understrege, at gennemsigtighed og krav om god regeringsførelse er helt centrale principper, når vi yder gældslettelse. Gældslettelse skal gå hånd i hånd med f.eks. bekæmpelse af korruption og holdbare offentlige finanser. Ellers risikerer vi, at gældsudfordringerne hurtigt opstår på ny. Det skal vi undgå.

For det andet vil jeg udtrykke dansk opbakning til et fælles EU-tiltag på gældsområdet. Vi skal som Team Europa – altså fælles betegnelsen for den samlede EU-indsats under covid-19-krisen – understøtte og bygge videre på de multilaterale initiativer. Team Europe kan bruge sin tilstedeværelse i især afrikanske lande til bl.a. at fremme god regeringsførelse gennem et samspil mellem vores instrumenter.

Behovet for finansiering i udviklingslandene vil fortsat stige i de kommende år. Vi ved, at store gældsbyrder er en hindring for vækst og investeringer til gavn for hele befolkningen. Derfor er det meget rettidigt, at vi nu får lejlighed til at drøfte EU's muligheder for at bidrage til at håndtere de fattige landes gældsudfordringer på en bæredygtig og sammenhængende måde.

Ulla Tørnæs bemærkede, at omtrent en tredjedel af verdens fattigste landes gæld var til Kina. Hvad lagde man op til ved at inddrage Kina i samarbejdet? Det ville være uacceptabelt, hvis man skulle finansiere en lettelse af gæld til Kina.

Alex Ahrendtsen spurgte ministeren, hvor stor en procentdel af bruttonationalproduktet gælden udgjorde for de enkelte lande.

Kim Valentin syntes navnet "Parisklubben" gav uheldige konnotationer til gammeldags imperialisme. I dag var den finansielle virkelighed anderledes, og derfor kunne det måske være en idé at få skabt en ny basis for, hvordan man taler om gæld i verden for fremtiden. Ministeren havde i sommeren 2020 svaret på en række spørgsmål, hvoraf det fremgik, at en stor del af gælden til tredje verdens lande blev eftergivet, hvilket ret beset betød, at lånene i de tilfælde var subsidier. Hvilke tiltag ville man gøre for at få etableret en bæredygtighed i tredje verdens landenes afvikling af gæld?

Udviklingsministeren gav Ulla Tørnæs ret i, at Kinas engagement i udviklingslandene var voksende, og at landet dermed blev en større magtfaktor, men man kunne anse det som et skridt i den rigtige retning, at Kina var kommet med i samarbejdet om at give udviklingslandene en pause i gældsafviklingen. Ved hjælp af dette samarbejde kunne man så vidt muligt

forsøge at forpligte Kina til at sikre udvikling i landene frem for blot at varetage egne interesser. I øvrigt hæftede hvert kreditorland for egne tilsvar, så Danmark f.eks. ikke skulle dække for Kina.

NOT Ministeren foreslog at oversende et notat med et nøjagtigt svar på Alex Ahrendtsens spørgsmål. Der skulle dog ikke herske tvivl om, at gælden set i forhold til bruttonationalproduktet mange steder var alt for høj. Udfordringen med at eftergive gæld til udviklingslandene er, at det indirekte er en støtte af det siddende politiske styre, hvorfor man på trods af uholdbare gældssituationer kan være forbeholden med det. Man var af den overbevisning, at en igangsættelse af konkrete projekter med virksomheder, ngo'er osv. i højere grad sikrede udvikling i landene frem for at risikere en et styres dårlige håndtering af midlerne. Den koordinerede indsats med at sætte gældsafviklingen på pause indebar altså en række betingelser for de pågældende lande om at leve op til nogle principper.

Til Kim Valentin sagde han, at han ikke var sikker på, at det franske temperament var til, at man gik ind og ændrede navnet på Parisklubben. Det vigtigste var, at samarbejdet fungerede, og at man indgik aftaler og rakte ud efter andre vigtige samarbejdspartnere.

I nyere til udgjorde gæld til private kreditorer en stigende del af udviklingslandenes samlede gæld. Private lån er ofte dyrere end finansiering fra offentlige kreditorer og udviklingsbanker. Derfor var det vigtigt, at de private kreditorer bidrog til at nedbringe gældsbyrden i udviklingslande, fordi man ellers risikerede, at gældslettelsen fra offentlige kreditorer blev brugt til at betale af på de dyrere private lån.

Forskellige ngo'er havde afholdt konferencer om gældshåndtering i udviklingslande. Ministeren opfordrede udvalget til at gøre mere for at sætte det på dagsordenen, så man i fællesskab kunne blive klogere på området.

Med hensyn til bæredygtighed i gældsafviklingen var det vigtigt at skabe balance ved at have en kontinuerlig dialog med de enkelte lande og at inddrage Verdensbanken, som hjalp med vurderinger af de enkelte situationer. Man havde f.eks. været igennem en indgående proces med Somalia om krav til interne reformprocesser, og efter landet var begyndt at efterleve nogle af de krav, var der så indgået en aftale med Verdensbanken til fordel for den somaliske økonomi.

Kim Valentin bemærkede, at det er svært at skabe en bund for kapitalmarkedet i udviklingslandene, hvis en stor del af pengeskabelsen kommer fra rentebegünstigede lån. De lån hjælper ikke landene til at blive i stand til at gældsafvikle selv. Man må etablere en sammenhæng mellem gælden i samfundet og de investeringer, der skal til for at opnå en ordentlig produktion og job, der rent faktisk skaber noget, selv om det indrømmet kan gøre ondt i begyndelsen med den relativt høje rente. I drøftelserne var man nødt til at være opmærksom på at dette problem, særligt nu når f.eks. Kina havde mere indflydelse end Europa og USA på udformningen af udviklingslandenes kapitalstruktur.

Alex Ahrendtsen så frem til den skriftlige besvarelse. Baggrunden for hans spørgsmål var, at der i EU også var en række gældsplagede lande, herunder Grækenland med 180 pct. af bnp, Italien med 134 pct. af bnp, Frankrig med 98 pct. af bnp og Tyskland med 59 pct. af bnp. Det ville være interessant at sammenligne EU-landene med de lande, man agtede at hjælpe.

Udviklingsministeren sagde, at regeringen delte det synspunkt, at man skulle være varsom med at underminere regionale eller lokale finansmarkeder. Det var et emne af høj prioritet i diskussionerne i Verdensbanken. I Afrika oplevede man f.eks. en stor krise som følge af covid-19, ikke så meget på grund af sygdomme i sig selv, men mere konsekvenserne af nedlukningen: arbejdspladser, der lukkede, og økonomi, der kollapsede. For første gang i 25 år var der recession i Subsaharisk Afrika, og derfor måtte man gøre sig nogle særlige overvejelser for at undgå at dumpe markedet.

2. Ligestilling mellem kønnene

– Politisk drøftelse

Videokonference 23/11-20 – udenrigsanliggender – bilag 1 (samlenotat side 4)
EUU alm. del (15) – bilag 128 (udvalgsmødereferat side 73, senest behandlet i
EUU 23/10-15)

Udviklingsministeren: Det andet dagsordenspunkt på videokonferencen er en generel drøftelse af EU's indsats for at fremme ligestilling mellem kønnene i EU's eksterne relationer. Det er forventningen, at vi vil drøfte, hvordan vi kan styrke EU's indsats og arbejde bedre sammen på området.

Emnet er meget aktuelt, da vi inden for kort tid skal vedtage rådskonklusioner om EU's nye handlingsplan om indsatser for kvinders og pigers rettigheder samt om ligestilling i EU's udviklingsarbejde. Handlingsplanen offentliggøres først efter videokonferencen, men lægger efter sigende et højt ambitionsniveau for EU's arbejde med køn og ligestilling. Den ventes at lægge sig op ad den tidligere handlingsplan, som bl.a. fokuserede på kvinders og pigers fysiske og psykiske integritet, fremme af kvinders og pigers sociale og økonomiske rettigheder samt styrkelse af kvinders og pigers indflydelse og deltagelse i samfundslivet. Meldingen fra det tyske formandskab er, at den også vil berøre temaer som seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, herunder seksualundervisning.

Vi forventer, at det tyske formandskab vil lægge et tilsvarende højt ambitionsniveau i deres første udspil til rådskonklusionerne om planen, selv om de – som vi – er klar over, at forhandlingerne dermed kan blive svære.

Regeringen vil gå aktivt til forhandlingerne for at sikre, at vi ikke ser tilbagegang i forhold til den allerede vedtagne EU-position, og for at sikre, at vi kommer til at stå på et stærkt fundament for EU's ligestillingsarbejde. Regeringen vil fremme ligestilling samt kvinders og pigers rettigheder i EU's udviklingsarbejde, ligesom vi vil fremme eksterne indsatser mest muligt. Det gælder ikke mindst seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder.

Vi ser frem mod et vigtigt 2021, hvor vi forhåbentlig endelig kan fejre 25-året for Beijingerklæringen og dens handlingsplan for ligestilling samt kvinders og pigers rettigheder. Markeringen blev udskudt i år på grund af covid-19-pandemiens indtog.

I den forbindelse vil Danmark lede et særligt handlingsspor for seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, SRSR, sammen med en række progressive lande samt FN og civilsamfundsorganisationer.

Jeg vil på rådsmødet understrege, at vores medlederskab af dette SRSR-handlingsspor kommer til at forme vores arbejde på området de kommende år, og at vi særligt vil arbejde for adgang til seksualundervisning og prævention, sikker abort samt fokus på mænds og drenge og

mænds roller. Dagsordenspunktet er en god mulighed for at understrege den forsat høje danske profil på området, men det er også et punkt, hvor jeg vil sætte ord på min bekymring over det stigende interne pres på nogle af EU's helt grundlæggende kerneværdier, vi for tiden er vidne til.

I stort set samtlige EU-forhandlinger ser vi et systematisk og omfattende arbejde for enkelte EU-medlemslande for at vende tilbage til at tale om ligestilling mellem mænd og kvinder frem for ligestilling mellem kønnene. Det er helt uacceptabelt, og det repræsenterer et utidssvarende og uretfærdigt syn på køn og ligestilling. Hvis ikke der presses tilbage, risikerer vi, at en af EU's mest fundamentale kerneværdier undermineres. Vi står heldigvis ikke alene, men har en lang række ligesindede medlemslande med os.

Jeg kan forsikre jer om, at regeringen vil kæmpe imod forsøg på at underminere EU's fællesværdier. Det håber jeg, at jeg har jeres opbakning til. Danmarks styrke inden for ligestilling samt kvinders og pigers rettigheder er netop den unikke tværpå politiske opbakning på området.

Ulla Tørnæs kvitterede for ministerens brandtale. Som aldrig før var der brug for sådanne i lyset af udviklingen i Polen. Hun opfordrede ministeren til i sin tale at udtrykke et klart behov for, at EU sørgede for adgang til sikker abort i verdens fattigste lande.

Udviklingsministeren understregede, at regeringen benyttede alle muligheder for at tale om den vigtige sag. Inden for dette område viste Danmark lederskab og gik i front på en række niveauer, ligesom det havde været tilfældet, da Ulla Tørnæs var udviklingsminister. I Danmark forsøgte man at få unge mennesker til at engagere sig i sagen. Noget tydede på, at man med den nye administration i USA kunne få en anden politik med hensyn til Global Gag Rule, som regeringen og ligesindede lande appellerede til.

Kim Valentin henviste til, at man i Sverige gennem en årrække havde anset sig som værende i front med sin feministiske udenrigspolitik, men siden havde måttet erkende, at man ikke udgjorde mainstream, men snarere ekstremen. Et land som Indien lå faktisk nærmere mainstream, hvad angik ligestilling. Når man tilrettelægger politik på dette område, må man således tilgå det med en vis ydmyghed. Hvad var ministerens holdning til det?

Alex Ahrendtsen fremhævede, at enkelte lande have foreslået formuleringen "ligestilling mellem mænd og kvinder" frem for "ligestilling mellem kønnene", hvilket gav god mening. For tiden skete der en eksplosion af konstruerede køn, selv om alle vidste, at der kun var to biologiske køn: det mandlige og det kvindelige. Ville regeringen støtte ligestilling mellem mand og kvinde frem for ligestilling mellem kønnene?

Udviklingsministeren ærgrede sig over, at Kim Valentin karakteriserede det store arbejde, som bl.a. dennes partifælle Ulla Tørnæs havde bidraget til som udviklingsminister, og som var internationalt berømmet, for ekstremt. Ministeren anså derimod arbejdet for at være ambitiøst, visionært, modigt og progressivt, mens "ekstremt" havde en negativ klang. Danmark skulle

være et foregangsland inden for områderne som klima, miljø, uddannelse, arbejdsmarked og netop ligestilling. Lande med en høj grad af ligestilling havde statistisk set en sundere økonomi, større innovation, vækst, social mobilitet og generel lykkefølelse. Man skulle dermed snarere mene, at de lande, der ikke havde ligestilling, var de ekstreme. Dette var en politisk holdning, men han oplevede, at der var bred konsensus om den i Folketinget.

Ministeren forklarede Alex Ahrendtsen, at nogle samfundsgrupper havde en anden opfattelse af kønsbegrebet, og sprogbrugen i dette tilfælde var tilkæmpet, så man ikke satte alliancer over styr, tabte terræn og i øvrigt endte med at blive mindre ambitiøse. Organisationen LGBTI-Danmark var stærkt engageret i dette, mens der i andre europæiske lande var fremtrædende politikere med samme synspunkt som Alex Ahrendtsen. Ministeren bød debatten velkommen, men foreløbig var der bred konsensus om den tilkæmpede politik på området, og man måtte ikke begynde at blive mindre ambitiøse, for det kunne føre til, at man også blev det på andre områder.

Kim Valentin mente at være blevet lagt ord i munden af ministeren. Han var skam meget imponeret over Ulla Tørnæs' ligestillingspolitik; det handlede bare om, at man ikke kom bralrende med sine budskaber, da Norden ikke var stor nok til at styre den dagsorden globalt set – ikke engang i EU, hvor lande som Polen, Ungarn, Slovakiet og Bulgarien var fodslæbende. Var regeringen villig til at tage mindre ambitiøse skridt på området for rent faktisk at komme nogle vegne?

Alex Ahrendtsen forklarede, at selv ligestilling mellem mænd og kvinder endnu var kontroversielt i mange lande, f.eks. i de muslimske lande i Afrika. Derfor kunne man med EU's ligestillingsdagsorden risikere, at disse lande stod helt af. En ting er at gå forrest; en anden er at være fornuftig og bringe noget op, som alle kan forholde sig til. Ville det i det lys ikke være bedre at arbejde for "ligestilling mellem mænd og kvinder"?

Udviklingsministeren medgav over for Kim Valentin, at der ville være lande, der fandt den feministiske udenrigspolitik i Sverige krasbørstig. I 2019 havde Danmark stor succes under topmødet i Nairobi, hvor man samlede en lang række lande og organisationer til beslutninger og hensigtserklæringer om at afskaffe kvindelig omskæring, arbejde for seksuel oplysning, sikre kvinders ret til selv at bestemme hvornår og med hvem de vil have børn, og hvor mange børn de vil have. Dette var et konkret eksempel på, hvordan man fra dansk side arbejdede løsningsorienteret, konstruktivt og med afsæt i de pågældende landes virkelighed. At Kenyas præsident Uhuru Kenyatta lovede at afskaffe kvindelig omskæring, og at piger ikke længere bliver nægtet skolegang, fordi de får menstruation, var et skridt i den rigtige retning.

Ministeren mente, at Alex Ahrendtsen fik malet et billede af, at de nordiske lande satte sig ned på gulvet og nægtede at forlade lokalet, før der blev sat toiletter op til halvtreds køn. Det var ingenlunde situationen. Man arbejdede for helt konkrete målsætninger om bl.a. adgang til prævention. Desværre så man, at piger på 12-13 år blev giftet bort og begyndte at føde børn med voldsomme fysiske skader til følge. I nogle lande lå det gennemsnitlige antal af børn pr. kvinde

på 7-8. Det er undertrykkelse af den enkelte kvinde og skadeligt for samfundsudviklingen, da børnene ikke får adgang til ordentlig uddannelse eller til i det hele taget at realisere sig selv og deres fulde potentiale.

Han medgav, at sprogbrugen kunne forekomme en smule højpandet, men måtte gentage, at den var nødvendig for at opretholde alliancer. Man havde brug for en stærk politik på området, man skulle have så mange med som muligt, og der fandtes altså mennesker, som var stærkt engagerede i dette. Man måtte respektere, hvis nogle følte sig som andet end mænd og kvinder. Med hensyn til de enkelte lande var det dog ikke dette emne, ministeren ville bruge flest kræfter på, men i stedet basal ligestilling, hvor piger kan få lov til at gå i skole, hvor ingen bliver tvunget til at gifte sig som børn, og hvor man kan beskytte sig imod seksuelt overførte sygdomme og ufrivillig graviditet. Han var stolt af, at Danmark var i front på den dagsorden, og mange i FN's Befolkningsfond satte stor pris på den danske indsats.

3. Eventuelt

Aktuelle anliggender

Udviklingsministeren: Det forventes, at kommissær Jutta Urpilainen vil orientere om forhandlingerne om post-Cotonou-aftalen. Jeg vil i den forbindelse henvise til det oversendte notat om status på forhandlingerne.

Endelig forventes Tanzania – bl.a. på svensk og dansk foranledning – at blive nævnt ganske kort med henblik på at opfordre Kommissionen og medlemslandene til at genbesøge karakteren af deres engagement i lyst af den antidemokratiske udvikling i landet.

Ulla Tørnæs var glad for at se det fremhævet i udleveringsnotatet fra ministeren (Bilag 79), at post-Cotonou-aftalen fortsat skulle understrege landenes forpligtelse til at tilbagetage egne statsborgere uden lovligt opholdsgrundlag i andre lande.

4. Siden sidst

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

Punkt 2. Uformel videokonference for EU's forsvarsministre den 20. november 2020

EUU alm. del (20) – bilag 76 (kommenteret dagsorden)

Forsvarsministeren forelagde punktet til udvalgets orientering.

1. Permanent struktureret samarbejde (PESCO) og Strategisk Kompas

– *Politisk drøftelse*

Videokonference 20/11-20 – udenrigsanliggender – bilag 1 (samlenotat)

Forsvarsministeren: På mødet skal Rådet diskutere udviklingen af det såkaldte ”strategiske kompas”, som skal sætte den videre retning for EU’s forsvars- og sikkerhedspolitiske samarbejde. Arbejdet med udviklingen af det strategiske kompas blev igangsat i sommer, og man har nu færdiggjort den trusselsanalyse, som skal lægge til grund for den videre udvikling af kompasset.

Trusselsanalysen er et efterretningsprodukt udarbejdet af EU’s Efterretningscenter på baggrund af input fra EU-medlemsstaternes efterretningstjenester. Analysen kan desværre ikke drøftes i detaljer hverken her eller på videokonferencen på grund af dokumentets klassifikationsgrad, men jeg kan oplyse, at Danmark har leveret et substantielt bidrag til analysen via Forsvarets Efterretningstjeneste.

Jeg ser derfor frem til drøftelsen af kompasset, og jeg vil have særligt fokus på handlingsplanen om styrkelsen af EU’s modstandskraft. For mig at se er dette et af de mest centrale indsatsområder i EU, som handler om at styrke vores evne til at modstå nye sikkerhedspolitiske trusler som cyberangreb, påvirkningskampagner, kritisk infrastruktur og udenlandske investeringer i følsomme sektorer. Mine klare budskaber på mødet vil være, at vi fortsat bør have fokus på håndteringen af covid-19-pandemien, hvor vores hovedopgave som forsvarsministre er at forhindre, at sundhedskrisen udvikler sig til en sikkerhedspolitisk krise.

Covid-19-krisen har tydeliggjort behovet for at beskytte europæiske lande mod udenlandske investeringer og opkøb i sårbare sektorer og nøglevirksomheder, hvor reguleringen er svagest. Det er det, jeg kalder sikkerhedsmæssig dumping. Samtidig har krisen vist en stor aktivitet for at undergrave tilliden til myndighederne og fremme politisk splid gennem desinformation og hybride angreb. Det er især på disse områder, at EU kan bidrage og vise sin styrke, men også i høj grad har brug for nytænkning for at sikre, at EU’s indsatser fortsat er relevante for den sikkerhedspolitiske udvikling i Europa og omverdenen.

Derudover vil der på mødet være fokus på udviklingen i det permanente strukturerede forsvarssamarbejde PESCO. Danmark deltager som bekendt ikke i dette samarbejde på grund af vores forbehold.

Den nuværende krise har på den ene side givet vores samfund og internationale organisationer et kraftigt chok, men det har samtidig givet os en god mulighed for at tage hånd om de

trusler, vi står over for, og som også udgjorde et problem forud for den nuværende krise. Som altid hører jeg gerne indspark fra udvalget på denne dagsorden.

Jan E. Jørgensen spurgte, om der var nogle af PESCO-projekterne, som ministeren ærgrede sig over, at Danmark ikke kunne deltage i på grund af forsvarsforbeholdet.

Forsvarsministeren oplyste, at PESCO-projekterne omhandlede fælles kapabilitetsudvikling på medlemslandenes efterspørgsel. Der var 47 igangværende projekter med forskellige dagsordener. 38 blev anslået at tage højde for NATO's behov, og derfor forsøgte man at samordne NATO's og EU's ønsker.

Til Jan E. Jørgensen sagde hun, at hun ikke kunne pege på konkrete projekter, hvor hun mente, at Danmark gik glip af en masse ved ikke at være med, da de netop blot var projekter. Da projekterne i øvrigt var initieret af de enkelte lande, var de desuden drevet af egeninteresser.

Jan E. Jørgensen spurgte, om der ikke var ét ud af de 47 projekter, der kunne være interessant for Danmark at deltage i?

Forsvarsministeren mente, at der helt generelt på forsvarsområdet var mange interessante samarbejder at indgå i. F.eks. havde regeringen i høj grad taget stafetten i forbindelse med cybersikkerhed. Hun ville ikke sige, at regeringen ikke interesserede sig for nogen af de 47 projekter, men der var lignende samarbejder i andre regi, herunder arbejds- og styregrupper i EI2 om sikkerhedsforhold og videreudvikling af samarbejde. På samme måde i NATO. Endelig mente hun ikke, at Danmark gik glip af eller afskar sig fra sikkerhedspolitiske projekter og dermed stillede sig dårligere end de andre ved ikke at deltage i PESCO.

Jan E. Jørgensen forstod ikke helt, hvad ministeren mente. Havde der i Forsvarsministeriet fundet en vurdering sted af, om PESCO-projekterne kunne have været interessante for Danmark at deltage i?

Forsvarsministeren svarede, at der ikke havde fundet en konkret vurdering sted af, hvilke projekter Danmark skulle have indgået i, såfremt man var med i PESCO. Hende bekendt var der ikke nogen af dem, som man ligefrem ærgrede sig over ikke at være med i. Det vigtigste var, at Danmark ikke stod sikkerhedspolitisk dårligere ved ikke at deltage i PESCO-samarbejdet.

Til gengæld deltog Danmark fuldt ud i cybersikkerhedsdagsordenen. Dér skabte EU stor værdi, og emnet havde været drøftet i Europaudvalget på et tidligere møde. Hun mente, at dette var det vigtigste EU-samarbejde at deltage i for Danmark, selv om det ligger i et andet EU-forum end PESCO.

Jan E. Jørgensen fandt det bekymrende, at ministeren ikke havde set vigtigheden i en vurdering af, hvorvidt de 47 PESCO-projekter kunne have været interessante for Danmark at deltage i.

Af samlenotatet fremgik det, at der var indgået en aftale om en ramme for tredjelandes deltagelse i PESCO-projekter. Havde Storbritannien dermed bedre mulighed for at deltage i PESCO-projekter end Danmark?

Forsvarsministeren uddybede, at tredjelande nu kan ansøge om at deltage i PESCO-projekter, hvis de lever op til en række politiske og juridiske kriterier; f.eks. skal ansøgerlandet dele grundlæggende værdier med EU, og de må ikke kompromittere medlemslandenes forsvar og sikkerhedsinteresser. Der foregik samarbejde med Storbritannien i andre fora, herunder i E12 og i NATO. Det var mere naturligt at bruge disse fora, da der i høj grad var overlap i samarbejdsområderne.

Jan E. Jørgensen var klar over, at der fandtes andre sammenhænge, hvor man drøftede forsvarspolitik og deltog i projekter. Han gentog da spørgsmålet fra før.

Forsvarsministeren gentog som svar, at der var visse politiske og juridiske kriterier for at ansøge om at deltage i et PESCO-projekt. Storbritannien havde ikke ansøgt om at deltage i nogen projekter, men Danmark samarbejdede tæt med briterne på grund af de mange fællesinteresser.

Der var stor forskel på de enkelte projekter; nogle af dem blev drevet af ganske få lande med eksempelvis fælles industriinteresser. Andre havde et bredere sigte som forskning og udvikling. Fra dansk side havde man vurderet, at det var afgørende at være en del af forsvarsindustrisamarbejdet og dermed forsvarsfonden. Det havde stor økonomisk betydning, at danske virksomheder kunne deltage i forskningsprojekterne, og Danmark havde en stor andel af virksomheder i centrale projekter.

Jan E. Jørgensen fandt det højest overraskende, at Forsvarsministeriet ikke var i stand til at vurdere, om Storbritannien kunne deltage, da man ikke var sikker på, om de levede op til EU's værdier og de nævnte principper. Hvilke tredjelande kunne så tænkes at have mulighed for at deltage i PESCO-projekter?

Forsvarsministeren oplyste, at Storbritannien ikke ønskede at deltage. Teoretisk set kunne landet godt ansøge, hvis man vurderede, at det opfylder de pågældende kriterier, og hvis det blev vurderet, at der var en god grund til landets deltagelse.

Eva Kjer Hansen spurgte, om ministeren ville følge skriftligt op på, hvilke lande man forestillede sig kunne deltage?

Jan E. Jørgensen spurgte, om man desuden tvivlede på, om Norge delte grundlæggende værdier med EU?

NOT Forsvarsministeren understregede, at det handlede om, hvorvidt landene ønskede at deltage i projekterne. I så fald ville deres ansøgning blive vurderet ud fra de førnævnte kriterier. Hvilke tredjelande der deltog i PESCO-projekter ville hun følge op på i et skriftligt svar.

2. Eventuelt

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

3. Siden sidst

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

FO Punkt 3. Kræftdirektivets 4. pakke

– Mandat med henblik på indledning af forhandlinger med Europa-Parlamentet

KOM (2020) 0571

KOM (2020) 0571 – bilag 2 (samlenotat)

EUU alm. del (2020-21) – bilag 76 (kommenteret dagsorden)

Beskæftigelsesministeren: Sagen skulle have været på dagsordenen til EPSCO-rådsmødet den 3. december 2020, men da mødet erstattes af en uformel videokonference, vil der ikke blive truffet beslutninger. I stedet ønsker det tyske EU-formandskab at få mandat til at indlede forhandlinger med Europa-Parlamentet på Coreper i næste uge.

Jeg forelægger derfor kræftdirektivets 4. pakke for udvalget i dag og kommer igen i næste uge for at forelægge dagsordenen for den uformelle videokonference. Da vil jeg også orientere udvalget om status for Kommissionens direktiv om mindsteløn og forhandlingerne om forordningen 883 om koordination af social sikringsydelser.

I dag handler det alene om kræftdirektivets 4. pakke. Overordnet set fastsætter EU's kræftdirektiv grænseværdier for kræftfremkaldende stoffer i arbejdsmiljøet, og pakkerne er med til at holde grænseværdierne opdaterede i forhold til ny viden på området. Med forslaget til 4. pakke foreslås det at indføre nye og strammere EU-grænseværdier for tre stoffer:

- for stoffet benzen sænkes EU's grænseværdi til et niveau, der er 2,5 gange lavere end den nuværende danske grænseværdi.

Desværre har der i samlenotatet indsneget sig en fejl, da det er angivet, at niveauet svarer til niveauet fastsat af EU's videnskabelige komité for risikovurdering. Det er ikke korrekt. Den foreslåede EU-grænseværdi er ca. 4 gange over det pågældende niveau, men Kommissionen er blevet pålagt af medlemslandene om at se på muligheden for senere at sænke grænseværdien til samme niveau som fastsat af den videnskabelige komité. Det bemærkes, at den foreslåede grænseværdi fortsat – som nævnt – er 2,5 gange lavere end den nuværende danske grænseværdi.

- for stoffet akrylonitril fastsættes en EU-grænseværdi, der er 4 gange lavere end den nuværende danske grænseværdi.
- og for nikkel og nikkelforbindelser fastsættes der en EU-grænseværdi, som Arbejdstilsynet vurderer i det væsentligste vil svare til den nuværende danske grænseværdi.

For både benzen og akrylonitril er der tale om mindre stramninger af de danske grænseværdier. Og af de to stoffer er det kun benzen, der finder udbredt anvendelse i Danmark.

Endelig indeholder 4. pakke også forslag til en række anmærkninger om stoffernes særligt kritiske egenskaber. For benzen og akrylonitril er det en anmærkning om hudgennemtrængelighed. Det betyder, at stofferne kan optages igennem huden. For akrylonitril, nikkel og nikkelforbindelser er det en anmærkning om, at stofferne er hudsensibiliserende. Det vil sige, at der kan opstå en allergisk reaktion ved hudkontakt. Derudover tilføjes anmærkning om, at nikkel/nikkelforbindelser er sensibiliserende ved indånding. Det betyder, at der kan opstå en allergisk reaktion ved indånding.

FO Samlet set vil forslaget betyde en mindre forøgelse af beskyttelsesniveauet i Danmark for benzen og akrylonitril og sikre mere restriktive grænseværdier på tværs af hele EU. Det vil dermed sikre bedre beskyttelse til arbejdstagernes sikkerhed og sundhed og bidrage til mere lige vilkår for virksomhederne i EU. På den baggrund lægger regeringen op til at støtte forslaget, og det håber jeg at få udvalgets opbakning til i dag.

Jan E. Jørgensen meddelte, at Venstre støttede regeringens forhandlingsoplæg.

Anne Valentina Berthelsen meddelte, at Socialistisk Folkeparti støttede regeringens forhandlingsoplæg.

Hun spurgte, om ministeren var enig i det svenske arbejdsmarkedsudvalgs udtalelse om nærhedsprincippet ved mindsteløn.

Formanden afviste spørgsmålet, da der endnu ikke havde været mulighed for at se nærmere på udtalelsen, og da ministeren var kun forpligtet til at svare på spørgsmål i relation til dagsordenen.

Beskæftigelsesministeren gentog, at han ville tale om mindsteløn under næste forelæggelse forud for EPSCO-rådsmødet.

Formanden konkluderede, at der ikke var flertal imod regeringens forhandlingsoplæg, idet kun Enhedslisten havde ytret sig imod det.

Punkt 4. Uformel videokonference for EU's rumministre den 20. november 2020 samt for EU's forsknings- og innovationsministre den 27. november 2020

EUU alm. del (20) – bilag 76 (kommenteret dagsorden)

Uddannelses- og forskningsministeren forelagde punkterne til udvalgets orientering.

1. Europas rolle i den globale rumøkonomi

– *Politisk drøftelse*

Videokonference 20/11-20 – konkurrenceevne – bilag 1 (samlenotat side 2)

Forskningsministeren: Formandskabet har inviteret til en politisk drøftelse om Europas rolle i den globale rumøkonomi med tre underliggende spørgsmål. Der ønskes en drøftelse af:

- landenes forventninger til den europæiske rumindustri og industriens rolle på det globale marked;
- hvordan man skaber gode betingelser for et globalt marked, finansiering, rumtrafikstyring, beskyttelse af intellektuelle rettigheder og cybersikkerhed; og
- hvilken rolle Europa bør påtage sig i multilaterale forhandlinger, der er relevante for rumsektoren.

Europa har en stærk rumøkonomi, men vækst i den europæiske rumsektor afhænger af et globalt sigte med forbedret konkurrenceevne, kommercialisering og udnyttelse af forretningsmuligheder. Diskussionsoplægget peger på, at det er en forudsætning, at Europa styrker sin indsats for at etablere bedre vilkår for den globale rumøkonomi og skabe fair og rimelige internationale markedsbetingelser.

Det er forventningen, at drøftelsen vil tage udgangspunkt i rådskonklusioner om europæisk bidrag til etablering af nøgleprincipper for den globale rumøkonomi, der er blevet vedtaget i Co-reper forud for det uformelle ministermøde.

Rumområdet er meget andet end eksotiske månemissioner og raketter. EU's rumprogrammer, jordobservationsprogrammet Copernicus og satellitnavigationssystemet Galileo, spiller en vigtig rolle for den grønne omstilling og vores basale infrastruktur. Og for akutte udfordringer og krisehåndtering, hvor især jordobservation, satellitnavigation og telekommunikation er centrale teknologier. F.eks. så vi i foråret i forbindelse med grænselukningerne, at europæisk satellitnavigation spillede en vigtig rolle for en fortsat smidig lastbiltransport i Europa.

Rumprogrammerne giver os værdifuld adgang til satellitdata, som hjælper os med at forstå klimaændringer og miljøpåvirkninger. Satellitdata gør det muligt at finde de korteste og mest klima- og miljøvenlige transportruter.

Udnyttelsen af rumteknologi og rumdata er især drevet af kommercielle aktører. Selv om det er for tidligt at vurdere pandemiens fulde omfang, er der risiko for, at den kan ramme efterspørgslen efter rumteknologi og -data, og at de mindre og yngre virksomheder, som ofte bidrager med idéer og beskæftigelse, kan få det svært.

Regeringen støtter derfor drøftelsen, som er relevant og aktuel set i lyset af covid-19, klimaforandringer og genopretningen af EU's økonomi. Regeringen finder det vigtigt, at vi arbejder sammen om at styrke en fortsat konkurrencedygtig og uafhængig europæisk rumsektor på globalt niveau, som fortsat kan skabe vækst, velfærd og arbejdspladser – og adressere store samfundsmæssige udfordringer.

2. Den nye vision for Det Europæiske Forskningsrum

– Politisk drøftelse

Videokonference 27/11-20 – konkurrenceevne – bilag 1 (samlenotat side 5)

Forskningsministeren: Formandskabet har inviteret til en politisk drøftelse om den nye vision for Det Europæiske Forskningsrum, som er den politiske overligger for forsknings- og innovationssamarbejdet i Europa. Det Europæiske Forskningsrum blev etableret i 2000 som en del af Lissabonstrategien for vækst og beskæftigelse. Formålet er at opbygge et fælles videnskabeligt og teknologisk område i EU og skabe et indre marked for viden.

I Kommissionens meddelelse er der fokus på fire overordnede strategiske målsætninger for Det Europæiske Forskningsrum efter 2020:

- prioritering af investeringer i forskning og innovation og effektive reformer af forskningssystemerne;
- bedre adgang til excellence og stærkere forsknings- og innovationsevne i Europa;
- øget omsætning af forskning og innovation til konkrete resultater, der bidrager til genopretning af økonomien og øget konkurrenceevne; og
- et endnu tættere forsknings- og innovationssamarbejde og videreudvikling af det indre marked for viden.

Regeringen bakker overordnet op om et stærkt og velfungerende Europæisk Forskningsrum, der bygger på et grundprincip om excellence. Regeringen bakker op om, at der sættes strategisk retning for investeringer i forskning og innovation, så Det Europæiske Forskningsrum bidrager til at indfri EU's overordnede målsætninger. Det handler om den grønne og den digitale omstilling og om at styrke Europas resiliens og beredskab over for fremtidige kriser.

Ideen om et europæisk forskningsrum er ikke ny. Vi har gennem 20 år arbejdet på at skabe et indre marked for viden med en række fælles prioriteter, som stadig er relevante at videreudvikle. Det gælder eksempelvis ligestilling mellem køn, samarbejde om forskningsinfrastruktur og øget adgang til og overførsel af videnskabelige resultater.

Det er en prioritet for regeringen at skabe øget indholdsmæssig sammenhæng mellem uddannelse, forskning og innovation. Det er i det lys positivt, at der er fokus på forbindelsen mellem Det Europæiske Forskningsrum og Det Europæiske Uddannelsesområde, herunder det nye initiativ om europæiske universiteter, som vi tidligere har drøftet her i udvalget.

Hvad angår samarbejdet med lande uden for EU, finder regeringen det vigtigt, at der er fokus på gensidighed og en mere strategisk tilgang. Globalt samarbejde er centralt for videnskabeligt baserede løsninger på globale udfordringer. Derfor bør internationalt samarbejde fortsat være en vigtig prioritet. Samtidig bør der inden for Det Europæiske Forskningsrum være opmærksomhed på de udfordringer, dilemmaer og risici, der er forbundet hermed.

Jeg forventer, at drøftelsen på mødet i høj grad vil have fokus på meddelelsens forslag om, at medlemsstaterne sætter nye ambitiøse investeringsmål for offentlig forskning og innovation på 1,25 pct. af bnp.

Regeringen bakker op om den fælles europæiske Barcelonamålsætning om at investere 3 pct. af bnp i forskning og innovation. EU er meget langt fra at indfri denne målsætning, som derfor fortsat bør være en helt central prioritet i videreudviklingen af Det Europæiske Forskningsrum efter 2020.

Regeringen bakker op om, at medlemsstaterne fastsætter ambitiøse mål for de nationale offentlige investeringer i forskning og innovation. Medlemsstaternes forsknings- og innovations-systemer er imidlertid forskellige, og der bør være metodefrihed til at fastlægge, hvordan Barcelonamålsætningen indfries, herunder fordelingen mellem offentlige og private investeringer. Regeringen kan derfor ikke støtte et nyt mål for offentlige investeringer på 1,25 pct. af bnp.

Ulla Tørnæs spurgte, hvordan stemningen var i Rådet for den nye målsætning om at bruge 1,25 pct. af bnp. Tog man høringen forud for ministerens deltagelse i rådsmødet i betragtning, stod det klart, at Dansk Industri og lægemiddelindustrien ønskede, at regeringen arbejdede mere i Kommissionens retning.

Forskningsministeren svarede, at problemstillingen var interessant, fordi EU som helhed var langt fra at leve op til den fælles målsætning om at bruge 3 pct. af bnp på forskning og innovation, selv om man både medregnede offentlige og private investeringer. Kun få lande lå over de 3 pct., og af de lande var Danmark det eneste, hvor offentlige investeringer udgjorde over 1 pct. Regeringen bakkede derfor ikke op om, at fordelingen af investeringer skulle bestemmes. EU lå i gennemsnit på 2,11 pct. af bnp trods Barcelonamålsætningens 3 pct. Danmark var tættest på at bruge de 1,25 pct. Sine ministerkollegers holdninger kunne hun ikke udtale sig om, da det var første gang, emnet var på dagsordenen.

3. Eventuelt

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

4. Siden sidst

Kommissionens forslag om en forordning om oprettelse af Euro-HPC

Uddannelses- og forskningsministeren: Kommissionen har fremsat et forslag om en forordning om oprettelse af et europæisk fællesforetagende for højtydende databehandling – også kaldet Euro-HPC. Forslaget er en videreførelse af det eksisterende initiativ, som blev iværksat i 2018.

Regeringen er overordnet positiv over for en fortsættelse af Euro-HPC. Der er fokus på at videreudvikle en facilitet med klare forsknings-, sikkerheds- og industriperspektiver for at opnå europæisk teknologuafhængighed, som kan bidrage til at tackle samfundsmæssige udfordringer, lige fra klimaforandringer, grøn omstilling, bæredygtigt landbrug og krisestyring til udvikling af medicinsk behandling. Jeg forventer, at jeg vil vende tilbage til sagen her i udvalget i det nye år.

Punkt 5. Orientering om præjudiciel sag for EU-Domstolen vedrørende TV 2's betaling af ulovlighedsrenter (C-445/19)

Kulturministeren forelagde punktet til udvalgets orientering.

Kulturministeren: I 2017 fandt EU-Domstolen, at den offentlige støtte, som TV 2 modtog tilbage i 1995-2002 var forenelig med Fællesmarkedets regler. Men fordi støtten ikke på forhånd var godkendt af EU-Kommissionen, kom EU-domstolen også frem til, at støtten var ulovlig. På den baggrund har NENT-koncernen, der bl.a. består af Viasat, anlagt sag mod TV 2 og Kulturministeriet med påstand om, at TV 2 skal betale ulovlighedsrenter til staten som følge af den manglende godkendelse. Sagen behandles i Østre Landsret.

Østre Landsret forelagde den 19. juli 2019 en række spørgsmål vedrørende fortolkning af statsstøttereglerne for EU-Domstolen – en såkaldt præjudiciel forelæggelse. EU-Domstolen afsiger dom den 24. november 2020, hvorefter sagen går tilbage til Østre Landsret.

Kulturministeriet er sammen med TV 2 sagsøgt i sagen, og ministeriet har derfor en umiddelbar og konkret interesse i EU-Domstolens besvarelse af de forelagte præjudicielle spørgsmål. Domstolens besvarelse vil få afgørende betydning for Østre Landsrets bedømmelse af, om NENT kan gennemføre et krav om, at TV 2 skal betale ulovlighedsrenter.

Den 3. september fremsagde Generaladvokaten sit forslag til dom i sagen. Generaladvokaten finder, at TV 2 skal betale ulovlighedsrenter til staten. Såfremt EU-Domstolen ligeledes finder, at TV 2 skal betale ulovlighedsrenter, vil vi selvfølgelig tage dommen til efterretning. Sagen går efter EU-Domstolen tilbage til Østre Landsret, der derefter skal træffe afgørelse. Herefter vil vi bl.a. få Domstolens stillingtagen til, hvorvidt et krav om betaling af ulovlighedsrenter kan være forældet. Den endelige dom forventes afsagt i 2022.

Regeringen vil selvfølgelig sørge for i god tid inden domsafsigelsen at have en plan klar for, hvordan staten og TV 2 skal reagere på en eventuel dom om, at TV 2 skal betale ulovlighedsrenter til staten, herunder afsøge mulighederne for en rekapitalisering af TV 2. Såfremt EU-Domstolen finder, at TV 2 ikke skal betale ulovlighedsrenter, er det selvfølgelig glædeligt, at EU-Domstolen er enig i vores betragtninger. Også i dette tilfælde vil sagen gå tilbage til Østre Landsret, hvor vi så forhåbentligt kan få sat et punktum for dette meget lange forløb.

Kim Valentin spurgte, hvordan man kunne have undgået at havne i en situation som den beskrevne.

Kulturministeren havde ikke noget egentligt svar på Kim Valentins spørgsmål, da man i Kulturministeriet var af den opfattelse, at man havde ageret korrekt i sagen.

Jan E. Jørgensen spurgte, om renten svarede til den sædvanlige danske procesrente. Kunne man eventuelt deponere beløbet for at undgå renter, hvis man i sidste ende skulle betale?

Kim Valentin præciserede sit spørgsmål: Hvordan kunne man have undgået retssagen?

Kulturministeren svarede til Kim Valentin, at man i 1990'erne kunne have anmeldt statsstøtten, da den udgjorde anstødsstenen. Nu måtte man blot afvente EU-Domstolen.

Til Jan E. Jørgensen sagde hun, at man vil komme med et påbud på den økonomiske håndtering af sagen, når dommen blev afsagt. Hvis udvalget ønskede et foreløbigt scenarie, kunne det oversendes skriftligt.

Formanden spurgte, om der var et ønske om en skriftlig opfølgning.

Jan E. Jørgensen mente ikke at have fået svar på sit spørgsmål om renten.

Kulturministeren forklarede, at man først måtte finde ud af, hvordan man rekapitaliserede TV 2, hvilket man på stående fod ikke havde en plan for. Ministeren tilbød at vende tilbage med det skriftligt, men først og fremmest afventede man dommen.

Jan E. Jørgensen gentog sit spørgsmål om, hvad rentesatsen var. Procesrenten ved danske domstolen er høj, og hvis en sag trækker ud, kan det akkumulere sig i et stort beløb. Derfor kunne man med fordel deponere pengene for at sikre sig mod påløbende renter, hvorefter man kunne få dem retur, hvis ikke man blev dømt.

Kulturministeren fandt overvejselsen relevant, såfremt dommen faldt sådan ud. Da ville renten blive fastsat af Østre Landsret. I dag var der blot tale om en orientering for udvalget. Regeringen ville have fuldt fokus på at sikre, at TV 2 fortsat kunne eksistere, og på at få fulgt op på domsafsigelsen for udvalget, når tid var.

Jan E. Jørgensen forklarede, at han havde spurgt til, om man skulle gøre noget for at undgå at betale renter, før dommen faldt.

Formanden foreslog, at man afventede domsafsigelsen, så der var et grundlag for at besvare spørgsmålene.

Jan E. Jørgensen indvendte, at svaret på hans spørgsmål ikke kunne vente til efter domsafsigelsen, da det handlede om at undgå at betale renten, der under normale omstændigheder lå på 7 pct., frem til dommen.

Kulturministeren gjorde opmærksom på, at der kun var 5 dage til offentliggørelsen af EU-Domstolens kendelse, men hun ville tage overvejselsen med sig, da den var relevant. Renten ville blive fastsat af Østre Landsret. Generaladvokaten foreslog, at TV 2 skulle betale ulovlighedsrenter, men regeringen ville gøre alt i sin magt for at sikre, at TV 2 kom godt igennem sagen, da det var vigtigt for det danske public service-landskab.

Mødet sluttede 14.39.